

Smaa Meddelelser.

Sparekasserne. (Brev fra Norge.) Hr. Redaktør! Rubin nævner i sin Opsats om de danske Sparekasser (Nationaløkon. Tidsskrift 5 Bd. 5 H. S. 301) som en Mærkelighed, at Antallet af Arbejdernes Konti i Sparekasserne stadig er gaaet ned over siden 1854. Forklaringen dertil synes os at ligge nær. Fra omtrent samme Tid er det nemlig vistnok i Danmark som i Norge*) og Sverige, at Arbejderforeninger for Syge- og Begravelseshjælp dannes, hvortil i de senere Aar slutter sig Indskud i Livrente- og Kapitalforsikringsanstalter**), Deltagelse i Byggeforeninger, Husholdningsforeninger m. m. Arbejdsklassens Besparelser har i de sidste Aartier begyndt at antage en anden Form. Denne Foreteelse maa ogsaa anses som glædelig, thi saa sandt som det for Arbejderen er nærpaa umuligt ved i en Sparekasse at lægge Skilling til Skilling at danne en Kapital, tilstrækkelig til at beskytte ham mod Livets «Tilfældigheder», saa er det fra Samfundets Standpunkt ønskeligst, at Besparelserne oplægges i den Form, som hensigtsmæssigst garanterer Understøttelse i Sygdom og Uheld for den livskraftige Mand samt skaffer Alderdomsforsørgelser for den Udslidte, d. v. s. ved Besparelsernes Indskud under Solidaritetens Form i Forsikringsanstalter. Mange af disse Besparelser komme fremdeles Sparekasserne tilgode, men paa Konto for N. N. Sygekasse eller

*) Forf. er Nordmand.

**) «Bikuben», «Dansk Arbejderbank» og nu ogsaa Københavns Sparekasse have jo oprettet egne Afdelinger for Alderdomsforsørgelse.

Smaa Meddelelser.

Sparekasserne. (Brev fra Norge.) Hr. Redaktør! Rubin nævner i sin Opsats om de danske Sparekasser (Nationaløkon. Tidsskrift 5 Bd. 5 H. S. 301) som en Mærkelighed, at Antallet af Arbejdernes Konti i Sparekasserne stadig er gaaet ned over siden 1854. Forklaringen dertil synes os at ligge nær. Fra omt. samme Tid er det nemlig vistnok i Danmark som i Norge*) og Sverige, at Arbejderforeninger for Syge- og Begravelseshjælp dannes, hvortil i de senere Aar slutter sig Indskud i Livrente- og Kapitalforsikringsanstalter**), Deltagelse i Byggeforeninger, Husholdningsforeninger m. m. Arbejdsklassens Besparelser har i de sidste Aartier begyndt at antage en anden Form. Denne Foreteelse maa ogsaa anses som glædelig, thi saa sandt som det for Arbejderen er nærpaa umuligt ved i en Sparekasse at lægge Skilling til Skilling at danne en Kapital, tilstrækkelig til at beskytte ham mod Livets «Tilfældigheder», saa er det fra Samfundets Standpunkt ønskeligst, at Besparelserne oplægges i den Form, som hensigtsmæssigst garanterer Understøttelse i Sygdom og Uheld for den livskraftige Mand samt skaffer Alderdomsforsørgelser for den Udslidte, d. v. s. ved Besparelsernes Indskud under Solidaritetens Form i Forsikringsanstalter. Mange af disse Besparelser komme fremdeles Sparekasserne tilgode, men paa Konto for N. N. Sygekasse eller

*) Forf. er Nordmand.

**) «Bikuben», «Dansk Arbejderbank» og nu ogsaa Københavns Sparekasse have jo oprettet egne Afdelinger for Alderdomsforsørgelse.

lignende. De paa Arbejderes Navn lydende Konti i Sparekasserne ere altsaa, som af Hr. Bankdirektør Bech paapeget i Diskussionen (Tidsskrift Side 398), ikke de eneste Vidnesbyrd om Arbejdernes Besparelser.

Medgivet at Sparekasserne særligt ere oprettede for den «fjerde Stand» — for at støtte dens Selvhjælpsbestræbelser — og er vor ovenstaaende Formodning om Aarsagerne til Arbejderkontiernes Aftagen rigtig — den altsaa, at Arbejderne mere og mere foretrække Forsikringsindretninger for Sparekasser — saa ligger ogsaa deri en Besvarelse af Spørgsmaalet om, hvorledes Staten skal stille sig ligeoverfor Sparekasse-Institutionen, saadan som den har udviklet sig. «Veldædige», ufunderede Sparekasser ere ikke længer i Nutiden en Nødvendighed for at lære Arbejdsklassen Forsynlighed. Staten bør med sin Approbation og Kontrol først og fremst anbefale den fortrinligere Slags Forsørgelsesanstalter: Forsikringsforeningerne. Sparekasserne derimod bør ikke længer i deres til Bankforretninger udvidede Virksomhed gives det Stempel for Solvens og Paalidelighed, som Statens Approbation er i Menigmands Bevidsthed. Fimalovgivningen kjender vanskelig i noget Land Interessentskaber, som ikke enten ere grundlagte paa Deltagernes personlige Ansvar eller ogsaa paa indbetalt Aktiekapital. At tillade Afgivelse herfra eller Bankvirksomhed med dens Henvendelse til Almenhedens Godtro uden noget reelt Grundlag for Tilliden var nødvendigt maaske eller tilraadeligt paa en Tid, da det først gjaldt om at lokke Penge frem «fra Kistebunden» til rentabel Anvendelse, og da det gjaldt om at ægge den mindre Mand til Forsynlighed. Men dette er ikke nødvendigt i Nutiden, hvor Aktieinstituter og utvivlsom Solvens kappes med de veldædige Indretninger om at faa Besparelserne til Forrentning, og hvor, som gjentagende udhævet, fortrinligere Anstalter kan anvises den forsynlige Arbejder. Formentlig vil Ordningen af Sparekassernes Forhold tilfredsstillende blive løst samtidig med Spørgsmaalet om Betingelserne for Aktieselskabers Dannelse, hvilket Spørgsmaal jo staar paa Dagsordenen i Danmark. Reglen bliver da vel den, at Sparekasse uden personligt Ansvar eller Grundkapital maa forpligte sig til som en

Slags offentlig Stiftelse kun at anvende indskudte Kapitaler paa visse lidet risikable Maader*). Saadant Paabud vil formentlig være tilstrækkeligt til, at en Mængde Sparekasser, som nu drive Bankvirksomhed, af deres Ledere øjeblikkelig ogsaa omdannes til Banker paa Grundlag af indbetalt Aktiekapital, thi disse Ledere tiltrænge Banker.

Den gængse Forudsætning, at Sparekasserne ere «vældige» Institutioner for at gavne den mindre Mand, er nemlig ikke ganske rigtig. Ganske vist var Institutionen oprindelig filantropisk, men mon den ikke ofte nok senere er traadt i Egennyttens Tjeneste? Mon ikke mangen Sparekasse er stiftet eller i alt Fald senere bestyres, blot fordi Stifterne fandt, at Sparekasseideen var den bekvemmeste Maade at skaffe Stedet en Bankforretning til Støtte for Ledernes Forretninger. Det hedder gjerne i Statutterne for at vise Stifternes Uegennyttighed og som Garanti for Midlernes samvittighedsfulde Anvendelse, at Direktørerne ikke selv maa laane i eller kautionere for Laan i Kassen. Men hvor let omgaas ikke og hvor ofte omgaas ikke dette Paabud derved, at Søn eller Fætter laaner, eller derved at Direktøren kontragaranterer de benyttede Endossenter? Sparekasserne ere derfor ofte blevne blot og bart Underbrug under enkelte Firmaer, som formedelst denne sin Magt kommanderer Smaabyens øvrige Handelsstand. Eller hvor ofte anvender ikke Ledernes Egennytte Sparekassernes store Overskud til Fremme af kommunale Indretninger, som ellers vilde fordre Skattepaalæg? Eller er det ukjendt, at Forvaltningskapitalen anbringes i Jernbaneforetagender, vigtige for Partiets Handelsinteresser, men ellers lidet rentable? Man skal ikke længer tro for stærkt paa Vældigheden og Uegennytten ved Sparekassers Stiftelse eller Bestyrelse. Om maaske end et Flertal af Sparekasserne drives paa en forsvarlig Maade, saa kan Exempler i tilstrækkeligt Antal paavises ogsaa i de nordiske Lande paa hvad der er gjort ud af Ideen, og deslige Exempler kan finde Efterligning. Men alt dette er Grund nok til, at Staten

*) Saadanne Garantier bør Staten ogsaa fordre for de Smaafolks Kapitaler, som Indskydes i Sygekasser og lignende.

opstiller Fordring paa personligt Ansvar eller Aktiekapital for de Kasser, som ikke vil forpligte sig til at placere Indskudene i de sikreste Effekter.

Veldædighed forudsætter gjerne Arbejde uden Løn. Af ulønnet Direktør kan man ikke vel fordre den Omstændelighed i Kontrollen som af den lønnede; ulønnet Direktør staar heller ikke i den Grad som den lønnede i juridisk Ansvar ligeoverfor Indskyderne. Garantien skulde ligge i, at de ulønnede Direktørpladser besættes med Stedernes s. k. bedste Mænd, men disse Mænd ere gjerne fuldt optagne med egne Forretninger samt mangle heller ikke andre kommunale Ombud, saa at Sparekassens Ledelse gjerne faktisk er overladt til en lidet tonkrolleret Kasserer. Der gives Exempler nok ogsaa fra de nordiske Lande paa, hvorledes Sparekasse-Kasserere paa den skjændigste Maade have forstaaet at besvige Kasserne eller Indskyderne og have kunnet fortsætte dermed i lange Aarrækker. Det mest opsigtsvækkende Exempel er formodentlig det med den s. k. Karl Johans-Sparekasse i Gøteborg, hvor Kassereren drev Falsknerierne saa vidt, at han endog selv kunde skrive falske Revisionsberetninger (og selv hæve Revisionens Honorar), thi Direktionens Godslighed og Tro paa Kassererens gik saa langt, at Kassereren og ikke Direktionens Formand skulde give de valgte Revisorer Underretning om Valget, den de naturligvis aldrig fik. Bedragerierne havde her et saa stort Omfang, at Bankens Reservefond ikke var tilstrækkeligt til at dække de bedragne Indskydere *). Lønnet Direktør i Aktiebank vilde gjerne havt Ansvar, lønnet Direktør vilde gjerne selv været stor Aktiejer og som saadan udvist skarpere Kontrol. Det vides ikke derimod, at man nogetsteds har ladet de godslige ulønnede Direktører i en Sparekasse af egen Pung betale for deres Godtroenhed. Selv om Bedrageri finder Sted i Aktiebank, saa vil dog Aktiekapitalen gjerne være tilstrækkelig til at dække Indskydere. Den store Almenhed vil derfor utvivlsomt have

*) Gøteborgs anden Sparebank paatog sig med Rette at dække Tabet for at ikke Troen paa Sparebanksvæsnet skulde røkkes hos Indskyderne.

større Sikkerhed ved at placere sine Besparelser i gode Aktiebanker fremfor i ufunderede veldædige Sparekasser. Men der er da ingen særdeles Grund længer til at holde Sparekasse-Institutionen i dens nuværende Form oppe. —

Dette, Hr. Redaktør! nogle faa Bemærkninger i Anledning Hr. Rubins Foredrag og den dertil knyttede Diskussion i Nationaløkon. Forening.

O. A.

Schweiz's Sparekasser. Hvem der interesserer sig herfor, vil kunne faa gode Oplysninger i en af Pastor Spyri i Zürich udarbejdet Bog, «Die Ersparniskassen der Schweiz», som det schweiziske Indenrigsdepartement nylig har offentliggjort. Der findes i Schweiz i Alt 312 Sparekasser (mod 259 i 1867) med 542,162 Kontohavere med en Indskudskapital paa 288 Millioner Fr. Med andre Ord: gennemsnitlig har hver femte Schweizer en Kapital paa 533 Fr. indestaaende i en Sparekasse. Men imellem de forskellige Kantoner er Forskjellighederne store: i Neuchâtel beløbe Indskudene gennemsnitligt 827 Fr., i Nidwald kun 187 Fr. — Reservefondet er ikke stort, kun 11 Mill. Fr. eller 3,8 pCt.; hertil kommer dog ganske vist en Kommune- og Kantonsgaranti. Af den indsatte Kapital anbragtes c. 185 Mill. Fr. i Udlaan, henvend 2 Mill. i Aktier, noget over 40 Mill. i Obligationer, 31 Mill. i Kavtioner. Pengene anses som meget solidt anbragte; Tabet ved Anbringelserne beløb aarlig 2 pro Mille. Indbetalingerne beløb (i 1872) 81,6 Mill., Udbetalingerne 66,6 Mill.

Det er et Exempel paa den Stemning, der hersker i nogle af de schweiziske Kantoner, at en Sparekasse i et af de katolske Kantoner efter sine Statuter kun maa modtage Indskud af Katholiker; Sparekassen er stiftet for, saavidt muligt, at forhindre, at faste Ejendomme i dette Kanton, naar de sættes til Avktion, erhverves af Protestanter.

Urindustrien. Aarlig produceres der i Alt i Følge de nyeste Beregninger, der ganske vist ere noget usikre, Ure til en Værdi af omtr. 190 Mill. Fr. Deraf falder paa: